

Statsforvalteren i Vestland

sfvlpost@statsforvalteren.no

(kopi til saksbehandler Jorunn Fosse Fidjestøl)

Bergen, 6. oktober 2023

Dette innspillet sendes på vegne av Naturvernforbundet Hordaland og BirdLife Norge avd. Hordaland.

Fv. 561 Kolltveit–Ågotnes: Innspill til Statsforvalteren i Vestland

Innspill fra Forum for natur og friluftsliv Hordaland

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Hordaland takker for muligheten til å komme med kommentarer til Øygarden kommune sitt innspill til saken (datert 25. august 2023) – ref. Statsforvalteren i Vestland sitt brev av 20. september (ref. 2021/4097). Dette innspillet følger samme oppbygning som innspillet fra Øygarden kommune, med unntak av at vi til slutt tar med noen avsluttende kommentarer og saken, der vi også prøver å løfte blikket litt.

Naturverdier i Kolltveit-området

Øygarden kommune skriver i sitt innspill at det siden naturmangfoldrapporten av 2018, er registrert grønnfink og gråmåke (6. januar 2020) i Kolltveit-området. Begge artene er kategorisert som *sårbar* på rødlista, og begge er også nye arter på rødlista. Vi kan ikke se at denne informasjonen skal ha noen innvirkning på spørsmålet om den delen av reguleringsplanen som *ikke* er aktuell for Sotrasambanet (som nå er under bygging), skal oppheves eller ikke.

I denne sammenhengen er det et ganske viktig – og egentlig tilstrekkelig – poeng at verken gråmåke eller grønnfink var rødlistet da reguleringsplanen ble vedtatt i 12. desember 2019, ei heller da Statsforvalteren i Vestland fattet sitt klagevedtak i saken den 27. mai 2021 (rødlista kom i november 2021). Rødlista revideres hvert femte år, og det kan ikke være slik at endringer i rødlista skal få tilbakevirkende kraft på den måten som Øygarden kommune her ser ut til å antyde.

Om planen skal deles ved Kolltveit, og samfunnsinteresser knyttet til planen

I disse to avsnittene kommer Øygarden kommune med en del punkt/kommentarer som gjelder nåværende og fremtidig (stipulert) trafikksituasjon mellom Kolltveit og Ågotnes, i tillegg til blant

annet beskrivelser av samfunnsinteresser som er knyttet til den vedtatte reguleringsplanen. Disse momentene har dog ikke relevans for den juridiske vurderingen som Statsforvalteren nå skal gjøre av saken. Like lite som disse momentene har vært en del av Sivilombudets juridiske vurderinger av saken.

Her skyter vi inn at FNF Hordaland i denne sammenheng *ikke* tar stilling til om det skal bygges ny vei mellom Kolltveit og Ågotnes, eller ikke. **I denne saken er vi først og fremst opptatt av at kunnskapsgrunnlaget skal stemme overens – og beskrive – de store naturverdiene som ligger i området (slik at verdiene i størst mulig grad kan blir hensyntatt) – noe som ikke har vært tilfelle, og som også er godt dokumentert.** Vi registrerer også at en eventuell ny vei på denne strekningen ligger langt fram i tid, og det er heller ingen tegn til finansiering av prosjektet.

Øygarden kommune skriver at det er kommunen sitt synspunkt at hensynet til bedret infrastruktur har stor vekt og er vektet tyngre enn naturmangfoldet. Det er litt foruroligende at kommunens administrasjon her ønsker å vurdere dette på egen hånd. Dette fordi det jo er kommunestyret som utgjør myndighetsorganet her, og ikke administrasjonen. For å vite om det stemmer – det som kommunen her hevder – mener vi at planen først må oppheves, kunnskapsgrunnlaget må deretter forbedres (slik at det i betydelig større grad stemmer overens med virkeligheten), og deretter kan eventuelt kommunestyret avgjøre om reguleringsplanen skal godkjennes på nytt, i en eller annen form – hvis ikke Statsforvalteren fremmer innsigelse i saken når kunnskapsgrunnlaget er oppdatert med kunnskap om kystlynghei (*sterkt truet og utvalgt naturtype*), hubro (*sterkt truet*), svartstrupe (*sterkt truet*) og potensielt truede myrområder osv.

For øvrig er det ikke bare naturmangfoldet som her taler mot prosjektet, også hensyn til friluftsliv og folkehelse er viktig – selvsagt i tillegg til det økonomiske aspektet ved prosjektet. Det er også slik at ikke-prissatte konsekvenser skal vurderes i konsekvensutredninger (KU), og når slike verdier – og dermed konsekvenser for disse verdiene – ikke stemmer overens med realitetene, kan heller ikke konklusjonen i KU antas å være gyldig lenger. KU er for øvrig her fra juni 2008 – altså nå mer enn 15 år gammel – og den ble da utført på kommunedelplan-nivå.

Det er for øvrig store mangler knyttet vedtatt reguleringsplan sett i forhold til krav som gjelder dagens forskrift om konsekvensutredninger. Her minner vi om at reguleringsplanen ble et vedtatt omtrent to år etter at forskrift om konsekvensutredninger trådte i kraft. Eksempelvis finnes det ingen utredning av klimagassutslipp som følge av de arealendringer (drenering av store myrområder) som reguleringsplanen legger opp til. Vi viser her også til brev sendt fra Andreas Breivik Ormevik til Statsforvalteren i Vestland (datert 6. oktober 2023).

Konsekvenser ved omgjøring

Her skriver kommunen at de regner med at Statsforvalteren vil gjøre en vurdering av om deres eget klagevedtak faktisk er ugyldig før de gjør en vurdering av om vedtaket skal bli omgjort (altså om klagevedtaket omgjøres til gunst for oss som har klaget). Vi skjønner ikke helt hva som menes her, all den tid et ugyldig klagevedtak nødvendigvis må medføre at klagevedtaket (dvs. klageavslaget på Naturvernforbundet Hordaland sin klage) endres.

Her er slik vi mener at den videre saksgangen må være: Først vil Statsforvalteren konkludere når det gjelder gyldighet/ugyldighet av sitt eget klagevedtak, og deretter – hvis det konkluderes med at klagevedtaket har vært ugyldig (slik vi mener det må) – må Statsforvalteren varsle en oppheving av den delen av reguleringsplanen som det da er naturlig å oppheve, altså den delen som ligger nordvest

for Kolltveit-området. Det var for øvrig slik Statsforvalteren i Rogaland gjorde det i saken som gjaldt Nye Veavågen skole – som det er vist til under «Avsluttende kommentarer», på neste side.

Karmøy kommune kom da med innspill («protest») til varselet om oppheving, men disse innspillene ble ikke tatt til følge, og reguleringsplanen ble opphevet av Statsforvalteren i Rogaland¹. Kommunen hadde da anledning til å klage Statsforvalteren sitt opphevingsvedtak til Kommunal- og distriktsdepartementet, men det ble ikke gjort, og planopphevingen ble derfor gjeldende. I den aktuelle saken er nå kommune og konsulentfirma i gang med konsekvensutredning, slik Statsforvalteren krevde. Det er også stor usikkerhet om det fortsatt er politisk flertall for ny skoletomt i det verdifulle naturområdet; der flere politikere har uttalt at de har snudd i saken etter opphevingsvedtaket fra Statsforvalteren..

Øygarden kommune prøver også å så tvil om det i det hele tatt er en «ikke helt fjerntliggende mulighet» for at feilene ved kunnskapsgrunnlaget kan ha påvirket selve planvedtaket. Dette begrunner de med at det bare var SV, Rødt, MDG og Senterpartiet som fremmet endringsforslag i forbindelse med behandlingen av reguleringsplanen i kommunestyret. Vi mener det er på det rene at det er en «ikke helt fjerntliggende mulighet» for at feilene/manglene i kunnskapsgrunnlaget kan ha påvirket resultatet (planvedtaket) – både i kommunestyret og også hos Statsforvalteren (gjennom mulig varsel om innsigelse).

Man kan for eksempel enkelt hevde at hvis kunnskapsgrunnlaget hadde vært godt, kunne man sett for seg at planmyndigheten i mye større grad ville prøvd å gjøre gode tilpasninger, for på best mulig måte å ta hensyn til de mest verdifulle naturverdiene. Aktuelle tiltak er her miljøtunnel(er) og ikke minst å unngå myrområder, og områder som er rikest på kystlynghei. Det er altså ikke bare et spørsmål om ja eller nei til vegbygging i området, men også om *hvordan* man tilpasser et prosjekt til de naturverdiene som finnes i et område. Det er naturligvis ikke enkelt å gjøre gode tilpasninger når manglene ved kunnskapsgrunnlaget er såpass store som i denne saken.

Kommunen skriver at «det har blitt brukt plankonsulent som kommunen har lagt til grunn at ville sikre at kunnskapsgrunnlaget var oppdatert og sikret at saken var godt nok opplyst når der ble fattet vedtak.» Vi minner om at det er kommunens ansvar som planmyndighet å sikre at kunnskapsgrunnlaget er godt nok. Kommunestyret kan selvsagt ikke skyldes på at plankonsulenten ikke har gjort en god nok jobb, og dermed at planvedtaket likevel bør være gyldig. Det er også verdt å få med at hvis planvedtaket hadde vært begrunnet skikkelig i henhold til naturmangfoldloven §§ 7–12, så kunne det kanskje også vært en større sjanse for at noen i kommunen ville ha oppdaget de åpenbare feilene ved kunnskapsgrunnlaget (f.eks. kystlyngheias reelle utstrekning i området).

Kommunen skriver også at de ikke kan «finne at regionale myndigheter har vurdert at det var mangel ved det kunnskapsgrunnlaget som ble utarbeidet». Her minner vi igjen om at det er kommunen som planmyndighet, sitt ansvar å se til at kunnskapsgrunnlaget og vurderingene er i tråd med naturmangfoldloven, forskrift om konsekvensutredninger, mm. Regionale myndigheter har nok heller ikke kapasitet til å gå dypt nok inn i kunnskapsgrunnlaget til alle reguleringsplaner som vedtas. Ansvarer hviler her utvilsomt ene og alene på kommunen, og ikke på plankonsulent eller på regionale myndigheter.

1

<https://plnstoragejbyz5.blob.core.windows.net/karmoy1149/2127/Behandlinger/8279/Dokumenter/Ny%20behandling%20av%20klage%20p%C3%A5%20reguleringsplan%202127%20nye%20Vea%20barneskole.pdf?sv=2022-11-02&se=2023-09-29T07%3A38%3A49Z&sr=b&sp=r&sig=a4tQFSRFYgv7bwtXQizkSLFBZFYVu2Y2qzhAN%2FW%2FNRg%3D>

Avsluttende kommentarer

Vi mener at det eneste riktige i denne saken er å oppheve den delen av reguleringsplanen som ligger nordvest for Kolltveit-området. Det er helt klare mangler ved kunnskapsgrunnlaget knyttet til denne delen av reguleringsplanen – og manglene er godt dokumentert i klagen vår til Sivilombudet.

Vi ber også om at manglene vurderes av miljøavdelingen hos Statsforvalteren. Manglene i kunnskapsgrunnlaget har i sin tur medført at planvedtaket er fattet på et uriktig faktum, noe som må få konsekvenser for reguleringsplanens gyldighet. Det mangler også vurderinger etter naturmangfoldloven §§ 7–12 i planvedtaket, og det er også store mangler knyttet til krav som ligger Forskrift om konsekvensutredninger.

Se for øvrig Sivilombudets uttalelse som gjelder Nye Veavågen skole² – en uttalelse som kom en ukes tid etter ombudets uttalelse i Kolltveit-Ågotnes-saken. I denne saken, slik som i Kolltveit-Ågotnes-saken, er det feil faktum som har lagt til grunn for et planvedtak, og planen er nå derfor opphevet av Statsforvalteren i Rogaland. Kolltveit-Ågotnes er imidlertid en mye mer omfattende plan, og Sivilombudet har i denne saken derfor ikke først og fremst tatt stilling til *faktum* i saken (dvs. kunnskapsgrunnlagets *kvalitet*). Statsforvalteren selv bør imidlertid selvsagt vurdere faktum i saken – og da kan det være veldig greit å ha uttalelsen fra Sivilombudet som gjelder Nye Veavågen skole, i mente. Det er klart at det må være en enhetlig behandling av samme type spørsmål/tema innad i staten (mellom statsforvalterne).

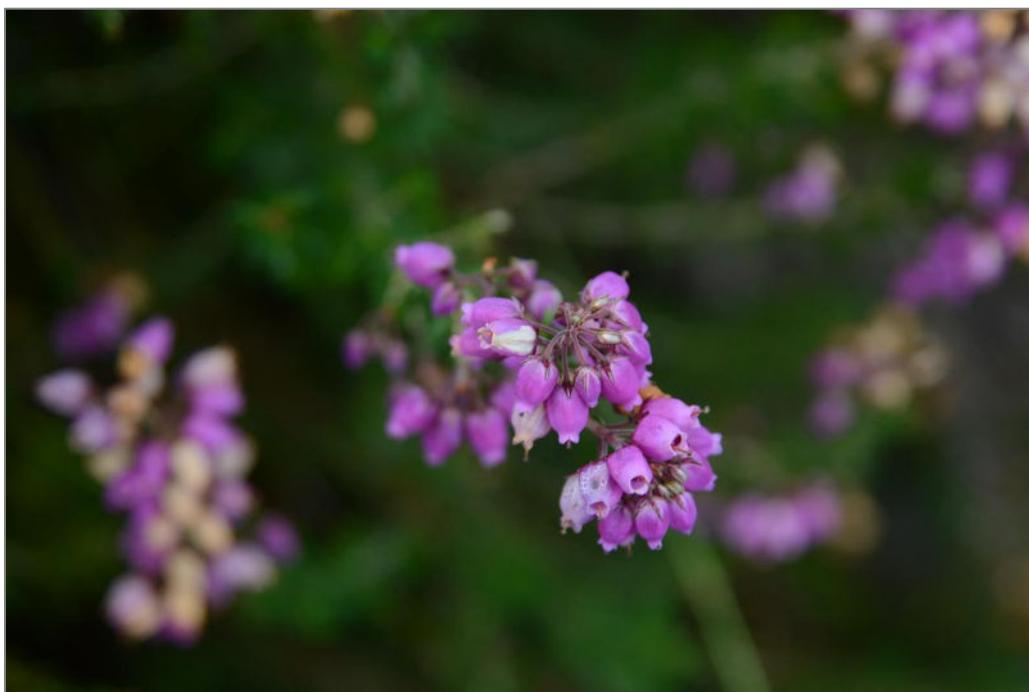
Vi håper at det omfattende arbeidet som vi har lagt ned i denne saken vil få konsekvenser. Når det er såpass store mangler knyttet til kunnskapsgrunnlag, vurderinger og utredninger som gjelder natur med nasjonale og vesentlige regionale verdier – slik tilfelle er i denne saken – mener vi at vi må kunne forvente å nå gjennom med velbegrunnede klager. Dette er jo også grunnen til at Sivilombudet har bedt om at Statsforvalteren i Vestland vurderer denne saken på nytt, noe som var den direkte årsaken til at reguleringsplanen først ble opphevet av Statsforvalteren den 22. juni.

Vi tar med at ny E39 mellom Bokn og Bømlafjorden var tema i Vestland fylkeskommunes planforum den 4. oktober (der også Statsforvalteren var representert); under møtet kom det fram at Vegvesenet har brukt og fortsatt bruker mye ressurser både på å kartlegge en sensitiv art, nemoboreal regnskog og andre naturverdier i de aktuelle områdene. Sammenligner man med Kolltveit-Ågotnes, ser altså kunnskapsinnhenting ut til å være i en helt annen divisjon for E39 Bokn-Bømlafjorden – selv om det i stor grad er de samme utredningskrav som gjelder for begge prosjektene.

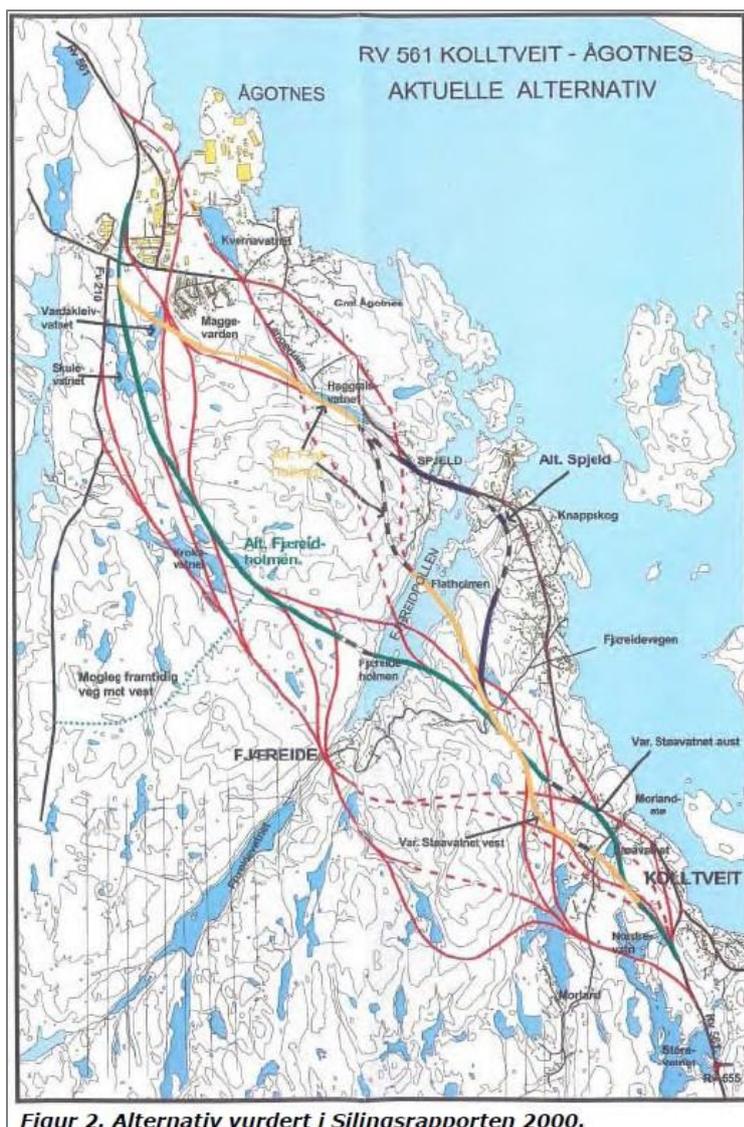
² <https://www.sivilombudet.no/uttalelser/detaljregulering-for-nye-veavagen-skole-klageinstansens-provingsplikt-og-betydningen-av-nye-opplysninger-som-tilkommer-etter-kommunens-vedtak/>

Omtrent slik vil plasseringen av ny fylkesvei sør for Spjeldsfjellet (i bakgrunnen) se ut. Den planlagte veien vil her gå gjennom et myrområde som heter Raunskormyra. Men dette er langt fra det eneste myrområdet som veien er tegnet gjennom. Konsekvensvurderinger for myrer ser ikke ut til å ha vært en del av kunnskapsgrunnlaget i det hele tatt. I nord, mot Ågotnes, er det vist at deler av myrområdene er hekkeområde for svartstrupe (sterkt truet), uten at man har prøvd å ta hensyn til hekkeområdene av den grunn (mulig at hekkeforekomsten ikke var en del av kunnskapsgrunnlaget i forkant av planvedtaket). Spjeldsfjellet er for øvrig et viktig turmål for mange, og opplevelsen av hele området vest for Spjeldsfjellet (Vestmarka) vil bli totalt forandret hvis ny vei bygges gjennom dette sammenhengende naturområdet, som måler omtrent 9 km², og der det eneste tyngre inngrepet er ei kraftlinje. Foto: Gunvar Mikkelsen.

Purpurlyng (nær truet) i oktober, like ved det aktuelle planområdet i området sør for Spjeldsfjellet. Foto: Gunvar Mikkelsen.

Det var svært mange alternativer av ny vei mellom Kolltveit og Ågotnes som ble vurdert i år 2000. Mange av alternativene kom også ut med omtrent samme samfunnsøkonomiske nytteverdi, dog negativ nytteverdi. Også tunnel gjennom Spjeldsfjellet var et alternativ – noe som ville hatt stor positiv effekt for friluftsliv, landskap, store myrområder, kystlynghei, svartstrupe og eventuelt også for hubro hvis det viser seg at den har tilhold i det aktuelle området.

Vennlig hilsen,

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Hordaland

v/ koordinator Gunvar Mikkelsen

Forum for Natur og Friluftsliv Hordaland er et samarbeidsforum for natur- og friluftsansjoner i Hordaland, som arbeider for å ta vare på natur- og friluftsansjone. Per i dag er det elleve organisasjoner tilsluttet FNF Hordaland: Bergen og Hordaland Turlag (DNT), Naturvernforbundet Hordaland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Hordaland, Bergen og Omland Friluftsråd, BirdLife Norge avd. Hordaland, Hordaland fylkeskystlag, Norsk Botanisk Forening Vestlandsavdelingen, Syklistenes Landsforening Bergen og omegn, Voss Utferdslag (DNT), Voss Kajakklubb og Hordaland krins av Norges Speiderforbund. Sammen representerer organisasjonene rundt 40 000 medlemmer.